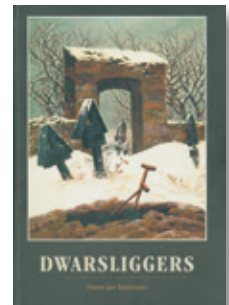

BIOGRAFISCHE BIJDRAGEN VERZAMELD

NICO VAN CAMPENHOUT

Pieter Jan Verstraete, *Dwarsliggers. Verzamelde biografische opstellen, artikels en profielen. Een selectie*
Kortrijk, uitgave in eigen beheer, 2022,
413 pp., ISBN 9789079497119.

Is het zinvol om in eigen beheer op 260 exemplaren een boek uit te geven van meer dan 900 bladzijden met historische, meestal journalistieke, bijdragen waarvan eigenlijk slechts een kwart een herpublicatie verdient? Het antwoord op die retorische vraag ligt besloten in wat de Duitse

intellectuele omnivoor Johann Wolfgang Goethe (1749-1832) al in 1802 wist: “In der Beschränkung zeigt sich erst der Meister”. Historisch publicist Pieter Jan Verstraete is een onvermoeibare onderzoeker, uitpluizer, chroniqueur en geschiedschrijver met een

grote verdienste, en wat hij schrijft is onveranderlijk uitgebreid gedocumenteerd. De interpretatie, de duiding, de nuance en de synthese zijn in zijn (te?) vele schrifturen – en bijgevolg ook in deze publicatie – echter meestal van mindere kwaliteit.

“Tijdens de afgelopen veertig jaar schreef ik zo’n driehonderd biografisch getinte artikels, lemma’s, essays, portretten, opstellen in memoriams en profielen”, zo noteert de auteur in de inleiding van deze bijzonder lijvige verzamelbundel. Het zijn teksten die – zoals hij het zelf omschrijft – “een goede doorsnee van het door mij vereerde biografische genre” bieden. De 74 stukken die werden geselecteerd verschenen eerder vooral in de bladen *Dietsland Europa*, *De Leiegouw*, ‘t *Pallierterke*, *TEKOS* of op de website *Doorbraak* en dateren uit de periode 1993-2020. Verstraete volgt daarmee het voetspoor van de Waaslands-Antwerpse publicist Arthur De Bruyne (1912-1992), die hij – naast de West-Vlaamse priester Cyriel Moeyaert (1920-2020) – zijn leermeester noemt en over wie hij ooit een belangwekkende bio- en bibliografie publiceerde.

De personen over wie Verstraete eerder publiceerde en die hij opnieuw aan bod brengt in *Dwarsliggers* situeren zich nagenoeg allemaal in de (aarts)conservatieve, vaak (extreem-)rechtse en veelal antidemocratische sfeer. Dat kan niet verwonderen in een boek waarin de Iers-Britse filosoof en schrijver Edmund Burke (1729-1797) wordt vooropgezet als “aartsvader van de dwarsliggers en de non-conformisten”. In het verlengde daarvan kan Verstraete het helaas ook niet laten om een sneer te richten – héél kort door de bocht en met de erg grove borstel – naar iedereen die hem in zijn perceptie niet altijd gunstig gezind zou zijn (geweest): “Veelal doen hedendaagse journalisten en historici niet eens meer de moeite om ernstig onderzoek te doen, of schitteren ze door onkunde en gebrek aan dossierkennis. Ze hebben zich bij voorbaat al een mening gevormd, waarvan ze niet meer

willen afwijken. Al te graag maken ze hierbij gebruik van de zogenaamde cancel culture”. De bal terugkaatsen over deze nogal onbescheiden en provocatieve quote hoeft niet, want dergelijke citaten discrediteren zichzelf en de maker ervan al meer dan voldoende. In een ‘Uitgeleide’ van zijn boek voert Verstraete – mochten zijn intenties ondertussen nog niet voor iedereen duidelijk zijn – de Vlaamsgezinde literator Domien Sleenckx (1818-1901) op als prototype van “een 19de-eeuwse dwarsligger tegen het anti-Vlaamse beleid van het Belgisch establishment”, er aan toevoegend dat er zoals hem “binnen de Vlaamse Beweging tientallen” waren.

Gelukkig worden in de eigenlijke biografische artikels minder en vaak helemaal geen randbemerkingen in dezelfde sfeer geformuleerd. De beste daarvan zijn die waarin Verstraete op basis van archiefmateriaal, mondelinge getuigenissen, persoonlijke herinneringen en/of (weinig bekende) boeken en tijdschriften het (publieke) leven reconstrueert van een aantal uit zijn eigen West-Vlaamse regio afkomstige flaminganten: Jan Acke (1911-1943), Gustaaf Algoet (1881-1967), Cecilia De Langhe (1912-2001), Albert Derbecourt (1917-1944), Juliaan Vandepitte (1894-1928), Joris Vansteenland (1899-1972) en Michiel Verkinderen (1911-1942).

De auteur schrijft vlot, informatief en doordacht, maar in een nogal vlak en soms wat schools proza, dat ver verwijderd is van de (essayistische) aanpak die de jongste decennia met verve wordt gehanteerd door (historische) publicisten met wie hij tot op zekere hoogte zou kunnen worden vergeleken en die ook het handelsmerk was van een aantal, vooral buitenlandse, figuren wiens leven en werk Verstraete in kaart brengt. Vandaar allicht ook zijn uithaal in een recensie uit begin 2019 naar historicus en politicus Eric Defoort (1943-2016), een meester van de historische essayistiek, die hij weliswaar kwalificeert als “een getalenteerde spreker”,

maar die verder vooral wordt weggezet als “een man tal van plannen en voornemens”, die – zo dient daarbij te worden aangetekend – inderdaad al te vaak niet werden gerealiseerd. Wat deze even erudiete als uitstekend schrijvende historicus wel publiceerde, was echter meestal zéér de moeite waard. Defoort hanteerde bovendien nooit foutieve interpunctie, gebruikte onveranderlijk het correcte voorzetsel en gaf geen krakkemikkige zinnen in druk, wat van Verstraete niet altijd kan worden gezegd.

Van de andere kant wordt de Italiaanse progressieve en feministische sterjournaliste Oriana Fallaci (1929-2006), die zich tijdens de laatste jaren van haar leven manifesteerde als een felle islamcritica, in een geredigeerde bijdrage uit 2005 door Verstraete opgevoerd om zich af te zetten tegen “de politiek correcten en de woke-aanhangers”, de “kaviaarsocialisten”, de “dikgesubsidieerde antiracismeverenigingen” en “de dubbele moraal van de media en de zogenaamde vredesbeweging en pacifisten”.

Al te zeer focussen op deze uitschuivers, doet echter niet helemaal recht aan *Dwarsliggers*, waarvan de teksten over buitenlandse cultuurmakers en politici weliswaar niets toevoegen aan wat elders – en meestal beter – over hen kan worden gelezen, zowel in het Nederlands als in andere talen. De bundel van Verstraete is vooral van belang voor de historiografie van de Vlaamse beweging. Behalve de eerder genoemde bijdragen over een aantal West-Vlaamse Vlaamsgezinden die in de eerste plaats in hun eigen regio actief waren, dienen met name volgende opnieuw gepresenteerde biografische notities te worden gesignaleerd: Antoon Ariën (1909-1944), Gerard Bolland (1854-1922), Walter Couvreur (1914-1996), Alfons Jonckx (1872-1953), Jan Laureys (1881-1955), Rob Van Genechten (1895-1945), Carlos Van Louwe (1932-2006) en Joris Vansteenland (1899-1972).

Deze (al te volumineuze) bundel kan in zijn totaliteit best worden geëvalueerd met – zoals in de aanzet van deze recensie – een citaat, met name de alom bekende woorden van de Duits-Amerikaanse modernistische Bauhaus-architect Ludwig Mies Van der Rohe (1886-1969): “Less is more”.